

"מעשה בצב, כלב ושני ילדים" מאת רבקה מגן

איורים: מושיק לין הוצאת "קוראים"

ההצעה להלן מורכבת מהחלקים לשלהן:

א. הערות והארות הקשורות בפן הספרותי, האומנותי והערכי של הספר

ב. הצעות להפעלות ספרותיות יצירתיות בעקבות הקריאה

א) הערות והארות הקשורות בפן הספרותי, האומנותי והערכי של הספר

הספור הוא ספור מסגרת. הקטע הפותח דומה לקטע המסיים במבנהו, מרכיביו ותיאוריו. באקספוזיציה הפסטורלית אנו מתוודעים לרקע העלילה, שמות הילדים, הצב וכו'. בסיום אנו זוכים להקלה עם התרת ההסתבכות הדרמטית. (אפשר להסב את תשומת לב הילדים להקבלות ולניגודים בשני הקטעים).

הדמויות

גיא ונאור

גיא ונאור הם חברים טובים המתפקדים על פי רוב כגוש אחד. עובדה המודגשת בין היתר באמצעות הפעלים המופיעים בזמן רבים: שחקו... התבוננו...ספרו...וכו'. אי לכך האחריות על תוצאות המעשה שיעשו תפול על שניהם במידה שווה. אבל קיימת בסיפור גם דיפרנציאציה המאפשרת לעמוד על הייחודיות בכל דמות.

נאור הוא: הדומיננטי, המנהיג, מהיר התגובה והתושייה, שאינו דוחה סיפוקים, גם אם הם מושגים במחיר של קהות רגשית הגורמת סבל לזולת. עם זאת אין להציג את נאור כ"ילד רע". המעשה שעשה היה שלילי אבל בסופו של דבר הוא היה עצוב, התחרט והחזיר את הצב לשדה.

גיא הוא: ילד חושב, שואל, שקול, רגיש אבל גם תלתי. התלות הזאת מסבכת אותו בסופו של דבר, ושניהם הופכים אחראים לתוצאות המעשה שעשו מפני ש: אין זכות לאף

אחד לקחת בעלות על יצור חי אחר, לשלול ממנו את החופש

ולעשות בו ככל העולה על רוחו. ברגע שמחליטים על מעשה, לוקחים גם

אחריות על תוצאות המעשה. בהקשר זה אפשר לעמוד גם על הסכנות שבתלות ב"מקובל" ובמנהיג שבחברת הילדים.

הצב צ'יק צ'ק

הדמות של צ'יק צ'ק, שהיא גם הדמות המרכזית בספור, עוברת שינוי דרמטי בעלילה. הטראומה שעבר מתוארת משתי זוויות ראייה. זווית הראיה של המספר הכל יודע וזווית הראיה של הצב ההולך על ארבע. התיאור הפסטורלי המקדים את אקט ההיפוך מאדיר את הדרמטיות והטרגיות שלו. מיגוון של פעלים ותיאורים ציוריים וחושיים הנעים ממצב של פחד עד מצב של חרדה והיסטריה, מעלים את סבל הצב ומביאים את הילד לאמפטיה ורגישות כלפי סבלו של צ'יק צ'ק בפרט וסבל הזולת בכלל, אם אלה בעלי חיים או כל יצור חי אחר עלי אדמות.

אפשר להשתמש במה שקרה לצ'יק צ'ק כאנלוגיה לגבי סבלם של ילדים חסרי אונים בחברת הילדים (בדומה לצב) ההופכים לקורבנות התעללות.

פוקסי

פוקסי הסקרן רצה שצ'יק צ'ק יוציא את הראש "הדף את הצב עם האף" והחזיר אותו לגחון. עובדה זו הופכת את פוקסי שותף בהצלחתו של צ'יק צ'ק. כאן אפשר להדגיש שאלימות ואכזריות אצל בעלי חיים אינה דומה לזו הזדונית והמכוונת המתרחשת בין בני האדם. סיבות התקיפה אצל בעלי חיים הן בדרך כלל סיבות טריטוריליות, קיום והשרדות.

איילת

ילדה רגישה, מעשית ובעלת תושייה.

"צב מסכן שלי..." היא מלטפת אותו על הגב ומגלה על ידי כך אמפטיה ורגישות לסבל הזולת. כשקראה לעזרה את עופר הגנן, עשתה איילת מעשה שנכון לעשותו. ילד צריך לדעת שיש לפנות למבוגר כשהוא נקלע למצב, שקשה לו להתגבר עליו בעצמו.

עופר הגנן

מחובר לטבע אישית ומקצועית. מחובר לילדים ומתווך ביניהם לטבע. התנהגותו ומעשיו תורמים לספר את הפן האנושי ואת האספקט המידעי. טיפולו האוהב בצב מזמן דיון על צבעי ההסוואה וחשיבותם.

האיורים

המאייר מדבר בתמונות.

איוריו של האומן מושיק לין הם בעלי גוון הומוריסטי קל ובזאת ייחודם.

האיורים משלימים בין היתר את הטקסט. דוגמה: חזותם החיצונית של גיא ונאור.

כגיבור מרכזי צ'יק צ'ק מופיע בכל האיורים, והשנויים הדרמטיים העוברים עליו בעלילה בולטים גם באיורים.

חזקה במיוחד תמונת הצב ההפוך המעלה את הסבל והאומללות של הצב. ציור השמש היוקדת מדגיש את אי הנוחות גם באווירה מסביב. התמונה של פוקסי מופיעה בדף הראשון בפורמט קטן והיא רמז מקדים להמשך העלילה. היא תופיע שוב בפורמט גדולי במקביל לטכסט המתאר את הדרמה המתרחשת ברגע שפוקסי מגלה את צ'יק צ'ק. אירוע זה הוא אחד משיאי הספר. דמותו של יובל, באיור בו הוא מופיע עם הכדור, קרובה לעין ומוגדלת משתי סיבות:

- א. מפני שהקרוב יותר באומנות הוא גם גדול יותר.
- ב. ההגדלה מדגישה את גודל הפיתוי.

גן השעשועים מאויר מזוויות ראייה שונות.

(ב) הצעות להפעלות ספרותיות יצירתיות בעקבות הקריאה

לפני הקריאה אפשר לתת לילדים לשער את נושא הספר לפי הכריכה הקדמית עליה כתובים: שם הסופר, שם המאייר וכותרת הספר, ומאירים: הצב, שני הילדים וגן השעשועים. אפשר גם להציג את שאר האיורים המלווים את העלילה ולבקש מהילדים לשער את עלילת הסיפור כולו. פעילויות אלה מחדדות את סקרנותו של הילד לקראת שמיעת הסיפור.

לאחר הקריאה (מבחר הצעות לשיחה ודיון)

- מתי הרגשתם: עצב...כעס...בושה...חמלה...צער.. או רגשות אחרים?
- "גיא ונאור היו עצובים..." על מה חשבו?
- אם תפגשו יום אחד את צ'יק צ'ק מה הדבר הראשון שתגידו לו?
- מי הדמות המרכזית בסיפור? דמויות אחרות...
- את מי מהדמויות הייתם בוחרים לכם כחבר ומדוע?
- הקטע המותח בסיפור? הקטע שאהבתם?
- צמחים המופיעים בסיפור...צבעים המופיעים בסיפור...וכו'
- במה עוזרים האיורים של הקריקטוריסט מושיק לין להבין את הסיפור?
- פרטים שגיליתם באיורים ואינם מסופרים בסיפור.
- האיור שאהבתם...
- ספרו את הסיפור מזווית הראיה של הדמויות (גיא, נאור, צ'יק צ'ק וכו')

אנו יוצרים בעקבות הקריאה: בספור, בציור, בכיור, בנגינה, בהמחזה, בכתיבת

תסריט, בצילום בוידאו, ביצירת קומיקס, בחידונים וכו'

ספרו...

- מצאתי צב.
- יש לי חיית מחמד ...
- בעל החיים האהוב עלי ...
- הצטערתי על מעשה שעשיתי ... (כמו שקרה גם לגיא ונאור)
- הציעו כותרת אחרת לסיפור.
- לו פגשתם את הסופרת מה הייתם שואלים אותה?
- אילו ספורים אחרים על צבים אתם מכירים?
- אילו ספרים על בעלי חיים אחרים אתם מכירים?
- אם אתם אתם אוהבים לצייר **ציירו...**
- עטיפה אחרת לספר, או ציור צבעוני הקשור לאחת העלילות, או כל ציור אחר העולה בדמיונכם. אפשר להדביק חלק מהציורים על קרטון ולהפוך לפאזל.
- ציירו פרסומת לספר.
- ערכו תערוכה של ציורים, או תערוכה של מוצרי כיור הקשורים בספר.
- אם ברצונכם להמחז את הסיפורים, חלקו תפקידים והעלו קטעים מהסיפורים, או את הסיפור כולו, התאימו תלבושות, חברו שירים ומנגינות לליווי. אפשר גם להמחז בפנטומימה או בתיאטרון בובות.
- צלמו את ההצגות במצלמת וידאו.

השלם

- גיא ונאור שיחקו ב ...
- על השריון הופיעו: פרחים ... וקישוטים ...
- יש לי כדור חדש ... מי רוצה ...
- צבים... כשהופכים אותם.
- וכו'

מי אנחנו?

- הופעתי מבין שיחי היסמין בגן השעשועים.
- גיליתי את צ'יק צ'ק ראשון.
- רציתי שהצב יוציא את הראש.
- הצלנו את צ'יק צ'ק וכו'

בצד ההנאה הספרותית אומנותית המוענקה לילד עם קריאת הספר: "מעשה בצב, כלב ושני ילדים" הוא גם יעורר בו יחס של כבוד, אחריות וחמלה כלפי בעלי חיים ורגישות לסבל הזולת.